

ÖZET SONUÇLAR | BASIN BÜLTENİ

DiSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

**TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ GÖRÜNÜMÜ
2021 ARAŞTIRMASI**

ARALIK 2021

DiSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

DİSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ GÖRÜNÜMÜ 2021 ARAŞTIRMASI

ÖZET SONUÇLAR | BASIN BÜLTENİ • ARALIK 2021

DİSK Araştırma Merkezi (DİSK-AR) tarafından planlanan Türkiye İşçi Sınıfının Görünümü Araştırması'nın içeriği Friedrich Ebert Stiftung (FES) Derneği Türkiye Temsilciliği ve Yöneylem Araştırma ile birlikte oluşturuldu. Araştırmanın alan çalışması Yöneylem tarafından gerçekleştirildi. Araştırma Friedrich Ebert Stiftung (FES) Derneği Türkiye Temsilciliği tarafından desteklendi.

YAYINA HAZIRLAYAN: DOÇ. DR. HAKAN KOÇAK

ARAŞTIRMA, DİSK-AR KAYNAK GÖSTERİLEREK KULLANILABİLİR
PARA İLE SATILAMAZ

DİSK, ITUC ve ETUC üyesidir.

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş/İSTANBUL

Tel: (0212) 291 00 05 - 06 • Fax: (0212) 240 42 09

E-posta: diskar@disk.org.tr | disk@disk.org.tr

Web: www.disk.org.tr | www.arastirma.disk.org.tr

facebook & twitter: @diskarastirma | @diskinsesi

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ GÖRÜNÜMÜ 2021

ARAŞTIRMASI

ÖZET SONUÇLAR

SUNUŞ

Saha araştırmaları işçilerin çalışma ve yaşama koşulları ile algı, tutum ve beklentilerinin ortaya koyması açısından önemli bilimsel araçlar arasında yer almakta böylece sendikaların politikalarını oluşturulmasında ve mücadele önceliklerini belirlenmesine önem kazanmaktadır.

Friedrich Ebert Stiftung (FES) desteğiyle gerçekleştirdiğimiz *Türkiye İşçi Sınıfı Görünümü 2017* araştırmamızın ikincisini salgın koşulları ve ekonomik kriz gibi etkenler göz önüne alınarak ve soru formu revize edilerek 2021 için tekrar planlandı. *Türkiye İşçi Sınıfı Görünümü 2021* araştırması da 2017 araştırmasına benzer bir biçimde işçi sınıfının durumunu ortaya koymayı ve işkolu ve bölgesel ayırım gözetmeden tüm işçileri kapsamı hedeflendi.

Bu araştırmanın saha uygulaması 30 Eylül-7 Kasım 2021 tarihleri arasında yapıldı. DİSK Araştırma Merkezi (DİSK-AR) tarafından planlanan ve Yöneyem Araştırma Yetkilileri ile birlikte içeriği oluşturulan araştırmanın alan çalışması Yöneyem Araştırma tarafından gerçekleştirildi. Araştırma FES Türkiye Derneği tarafından desteklendi.

DİSK tarafından yaptırılan bu kapsamlı araştırmanın Türkiye işçi sınıfı gerçeğini anlama konusunda hem bilim dünyasına hem de sendikalara önemli veriler sunacağını ve emek politikalarının oluşturulmasında önemli katkılar yapacağını düşünüyoruz.

ARAŞTIRMANIN ADI

Türkiye İşçi Sınıfının Görünümü 2021: Ekonomik Krizin ve Covid-19 Salgınının ve İşçiler Üzerindeki Etkileri Araştırması

ARAŞTIRMANIN AMACI

DİSK 2017 Sonbaharında bir ilke imza atarak *Türkiye İşçi Sınıfı Gerçeği 2017* başlığı ile Türkiye'de ilk kez işçi sınıfının çalışma ve yaşama koşulları ile çalışma hayatı ve toplumsal konulardaki algı, tutum ve beklentilerini ortaya çıkarmayı hedefleyen ulusal düzeyde kapsamlı bir araştırmayı gerçekleştirmişti.

Bu araştırma daha önce Türkiye işçi sınıfının durumunu ortaya koymayı hedefleyen işkollarına, sektörlere ve belirli bölgelere dayalı çeşitli alan çalışmalarının ötesinde işkolu, bölge, sendikası/sendikasız, üye olunan sendika, konfederasyon vb. ayrımları gözetmeden tüm işçileri kapsaması ve Türkiye işçi sınıfının gerçeğini ortaya koyması açısından bir ilki oluşturmaktaydı. Araştırma sonuçları önce özet bir raporla, daha sonra kapsamlı bir kitapla kamuoyuna sunulmuştu.

Aradan geçen zaman ve Türkiye'nin büyük ölçüde değişen siyasal, ekonomik ve sosyal koşulları göz önüne alınarak söz konusu araştırmanın, güncel duruma da uyarlanarak tekrarlanması hedeflendi. Bu bağlamda genel olarak Türkiye işçi sınıfının çalışma ve yaşama koşullarının ortaya çıkarılması, özel olarak 2018 Ağustos ayından bu yana etkisini sürdüren ekonomik kriz ile 2020 Mart ayından bu yana devam eden Covid-19 salgınının Türkiye işçi sınıfının çalışma hayatı ve sosyo-ekonomik durumunda yarattığı etkinin araştırılması amaçlarını taşıyan ikinci bir araştırma kurgulandı ve uygulandı.

Bu araştırma ile hem yukarıda bahsedilen yakın dönem yaşanan ve derin etkileri olan süreçlerin Türkiye işçi sınıfına etkisinin derinlemesine incelenmesi hem de bir önceki araştırma ile yapılacak karşılaştırmalarla değişimin yönünün ve niteliğinin anlaşılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın çerçevesinin oluşturulması ve soru setinin hazırlanması DİSK-AR uzmanları, DİSK'e bağlı sendikalardan uzmanlar, proje koordinatörü, FES sorumlusu ve saha uygulamasını gerçekleştiren Yöneylem Araştırma yetkililerinin katkıları ile gerçekleştirilmiştir.

Oluşturulan soru setinin sahada uygulanmasını Yöneylem Sosyal Araştırmalar Merkezi gerçekleştirmiştir. Bu özet raporda saha uygulamasından sağlanan verilere dair ilk özet sunulmaktadır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE HATA PAYI

Türkiye'de 15 yaş ve üzeri ücretli çalışan nüfusu (kamu görevlileri hariç) temsil etmesi hedeflenen araştırmanın saha çalışması 30 Eylül-7 Kasım 2021 tarihleri arasında yapıldı. Çalışma kapsamında 15 yaş ve üzeri ücretli çalışan toplam 2004 kişi Yöneylem Sosyal Araştırmalar Merkezi'ne ait anket uygulama programı kullanılarak yüz yüze (Computer Assisted Personal Interviewing-CAPI) gerçekleştirildi. Görüşmeler TÜİK İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS 2) düzeyinde 26 İstatistiki bölgede ve toplam 26 ilde yürüyüş kuralı ile hanelerde daire kapısı önünde gerçekleştirildi.

Görüşmelerin tamamı ekip şeflerinin nezaretinde gerçekleştirilmiş, görüşmelerin %100'ü denetim ekipleri tarafından tekrar aranarak veri girişleriyle uyumlu olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Araştırmanın örneklem büyüklüğü, Türkiye genelinde %95 güven aralığında +/- %2,19 hata payıyla çözümleme yapmaya olanak sağlamaktadır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma saha çalışması altı temel adımdan oluşan metotla gerçekleştirilmiştir. Araştırma planı, anketin tasarımı, saha organizasyonu, anketlerin uygulanması, alan uygulaması denetimleri ve veri tabanlarının hazırlanması şeklinde tamamlanmıştır. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme metodu kullanılarak yürüyüş kuralına göre gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması yapılmadan önce anketçilere, saha ekip şeflerine ve denetim ekiplerine ayrı ayrı eğitimler verilmiş ve pilot çalışmalar yapılmıştır.

Araştırma, Yöneylem Sosyal Araştırmalar Merkezi'ne ait anket uygulama programı kullanılarak yüz yüze görüşme (Computer Assisted Personal Interviewing-CAPI) ile 30 Eylül-7 Kasım 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veri derleme aşamasında Yöneylem Araştırma Anket Uygulama Programı ile her girilen veri anlık olarak takip edilerek sonuçlar veri tabanlarına aktarılmıştır.

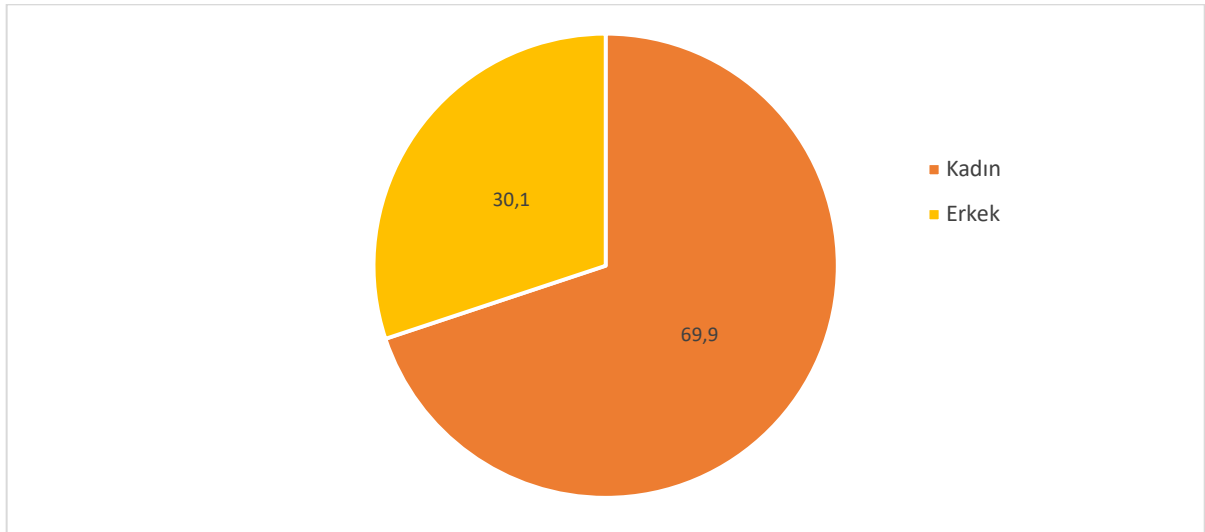
Veri derleme aşamasından sonra alınan cevaplar tasnif edilerek Excel ve SPSS formatlarına dönüştürülmüş, raporlama safhası için hazır hale getirilmiştir.

İŞÇİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

CİNSİYET

Araştırma sonuçlarına göre işçilerin yüzde 69,9'u erkek, yüzde 30,1'inin ise kadın olduğu görülmektedir (Grafik 1). Bu sonuç ülkemizde kadınların ücretli istihdam içindeki oranının erkeklerle göre oldukça düşük olduğunu bir kez daha göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre toplam istihdam içinde kadınların oranı yüzde 26,3, erkeklerin oranı ise yüzde 59,8'dir. (TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2020).

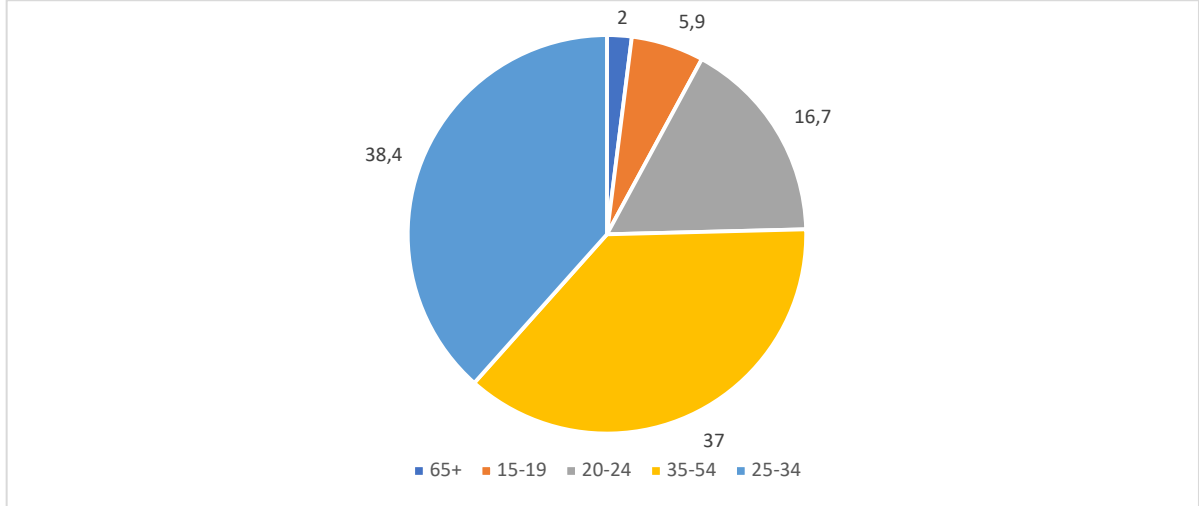
Grafik 1: İşçilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

YAŞ DURUMU

Araştırma kapsamında işçilerin yaş dağılımlarına bakıldığında 25-34 yaş aralığı ve 35-54 yaş aralığına sahip katılımcıların en yüksek, 65 yaş ve daha üstü katılımcıların ise en düşük temsiliyet sahip olduğu görülmektedir. Araştırmada en fazla temsiliyetin 25-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir. İşçilerin yüzde 38,4'ü bu yaş grubunda yer almaktadır. Katılımcıların yüzde 37'si ise 35-54 yaş grubundadır (Grafik 2).

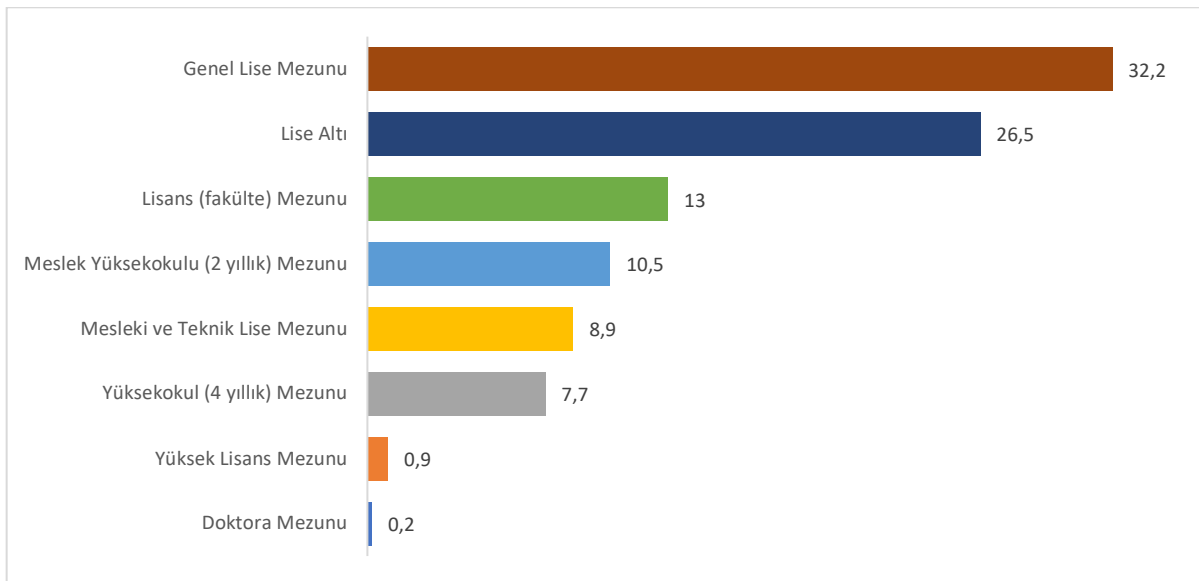
Grafik 2: İşçilerin Yaş Dağılımı

İŞÇİLERİN EĞİTİM DÜZEYİ

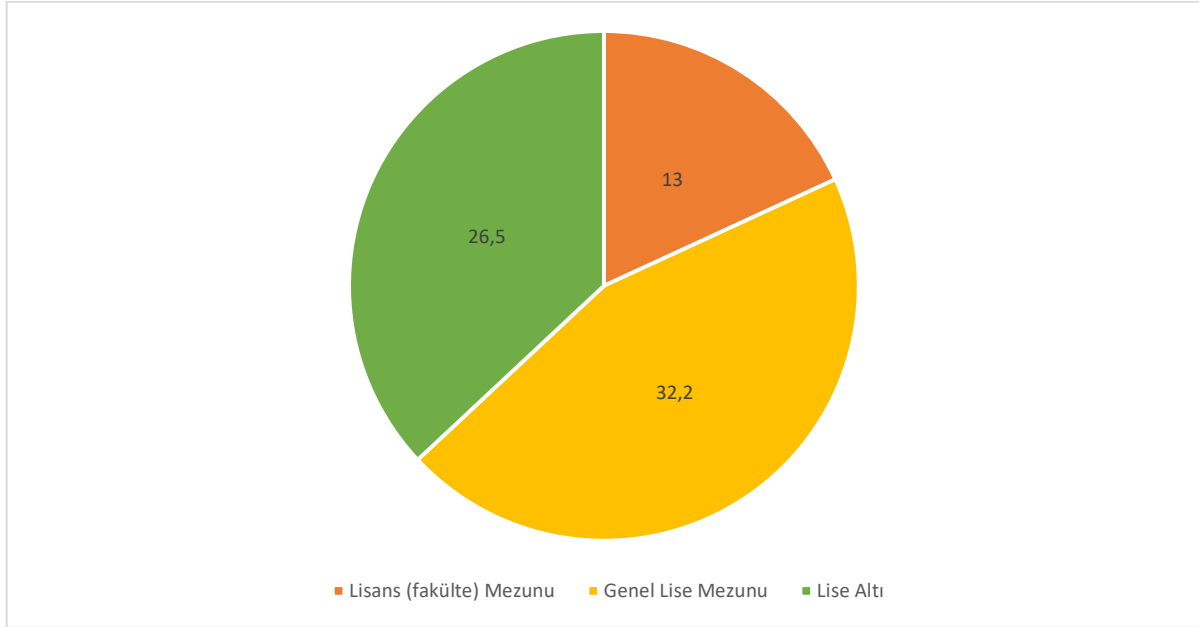
İşçilerin yüzde 32,2'si genel lise mezunu, yüzde 26,5'i ise lise altı mezunudur. Lisans (fakülte) mezunu olanların oranı ise yüzde 13'tür (Grafik 3).

Grafik 3: İşçilerin Eğitim Düzeyi

Araştırma kapsamında işçilerin büyük çoğunluğu genel lise mezunu ile lise altı mezunundan oluşmaktadır. Genel lise mezunu işçiler arasında en yaygın eğitim düzeyidir (Grafik 4).

Grafik 4: İşçilerin Gruplandırılmış Eğitim Düzeyi

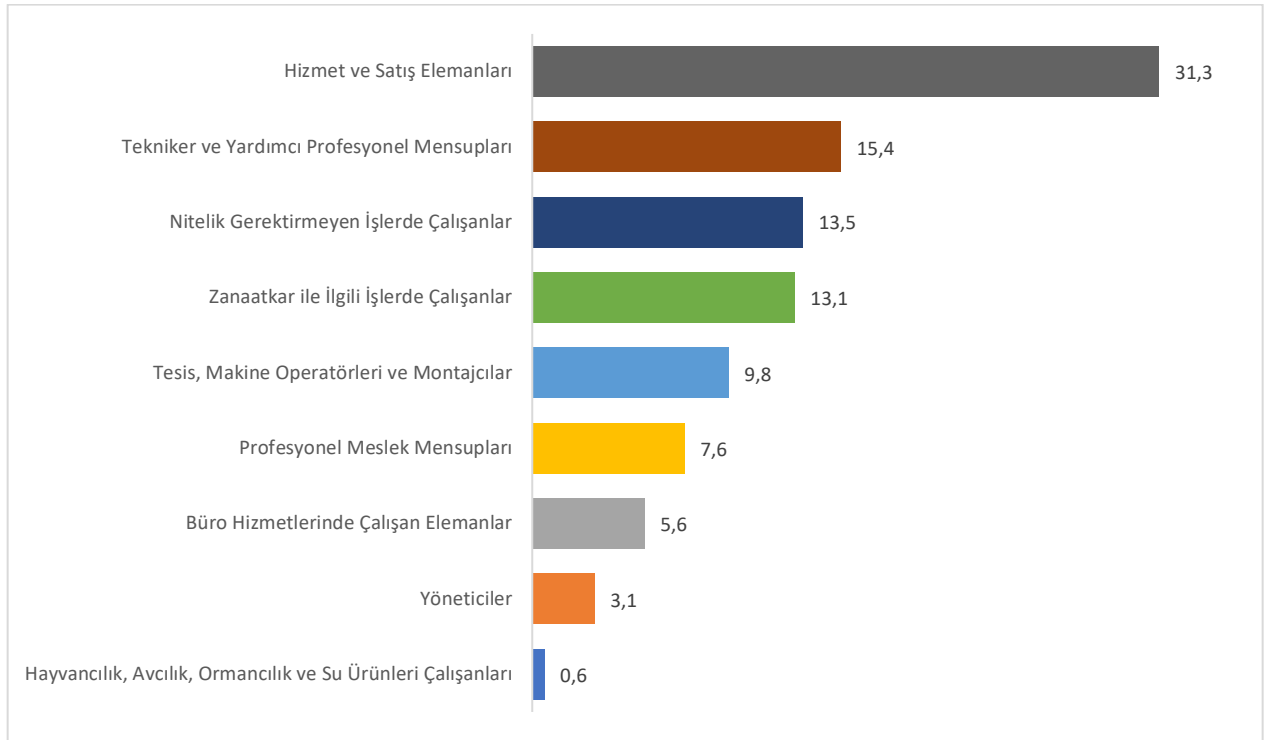
ÖZETLE TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ GÖRÜNÜMÜ

İŞÇİLERİN BÜYÜK ÇOĞUNLUĞU HİZMETLER SEKTÖRÜNDE

Araştırma sonuçları işçilerin hizmetler sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. İşçilerin yüzde 31,3'ü hizmet ve satış işleri gibi çalışmaktadır.

Katılımcıların yüzde 15,4'ü teknisyen ve profesyonel mensupları, yüzde 13,1'i zanaatkar ile ilgili çalışanlardan oluşmaktadır. Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan işçilerin oranı ise yüzde 13,5'tur (Grafik 5).

Grafik 5: İşçilerin Mesleki Dağılımı

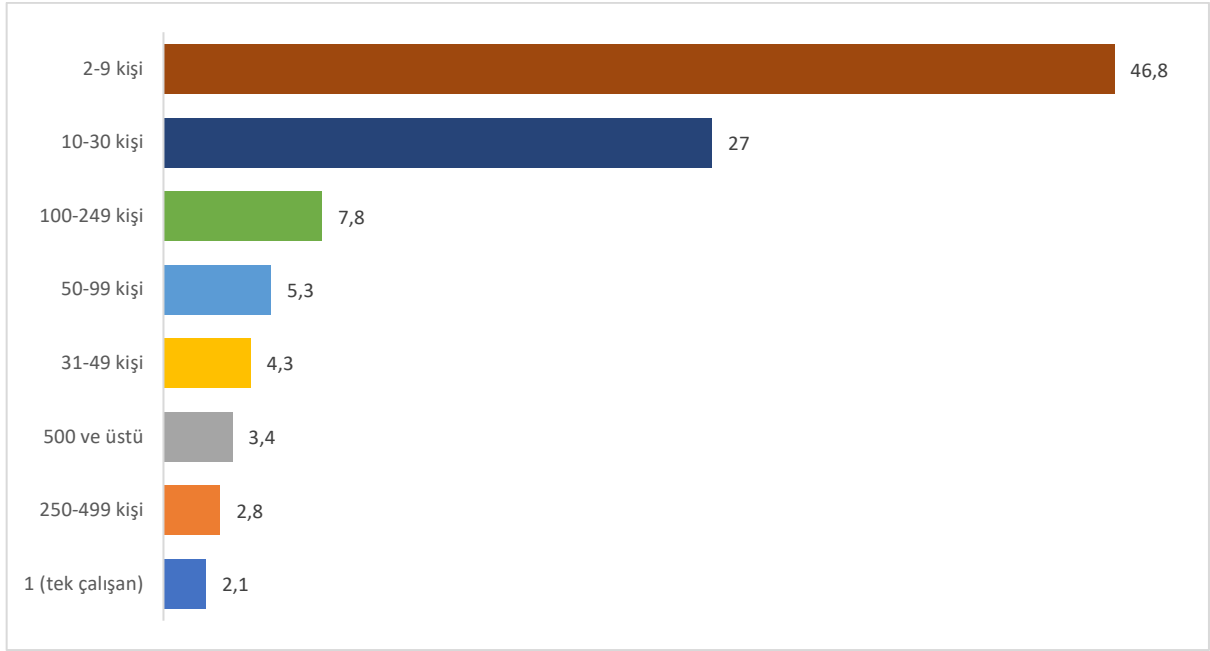

İŞÇİLERİN YÜZDE 46'SI KÜÇÜK ÖLÇEKLİ İŞLETMELERDE ÇALIŞIYOR

İşçilerin işletme büyüklüğüne göre oranlarına bakıldığında katılımcıların yaklaşık yüzde 47'si 2-9 kişi arası çalışan işletmede faaliyet göstermektedir. İşçilerin yaklaşık yarısı 10'dan az işçi çalıştıran işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Katılımcıların yüzde 27'si 10-30 kişi çalışan işletmeler faaliyet göstermektedir. Orta ölçekli işletmelerde (100-249 işçi) çalışan işçilerin oranı ise yalnızca yüzde 7,8'dir. İşçilerin büyük çoğunluğu küçük ölçekli işletmelerde çalışmaktadır (Grafik 6).

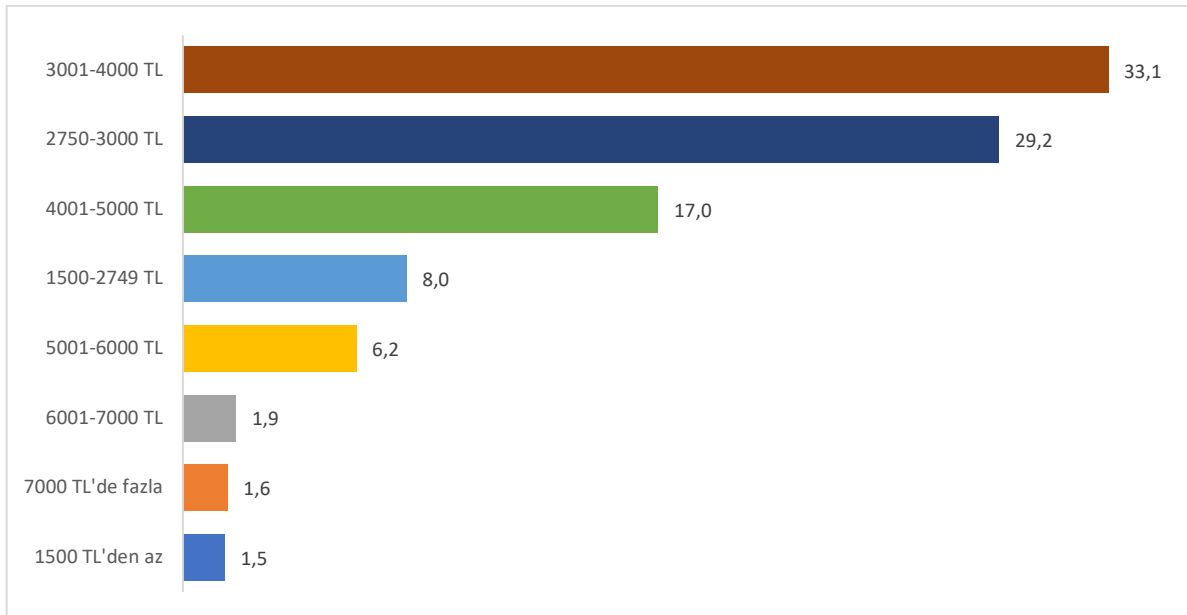
Grafik 6: İşyeri Ölçeğine Göre İşçilerin Dağılımı

ASGARİ ÜCRETLİLER ÇOĞUNLUKTA

Araştırma sonuçlarına göre 2021 sonu itibariyle işçilerin yüzde 29,2'si 2750-3000 TL arası, yüzde 33,1'i 3001-4000 TL arası ücret almaktadır. 2021 yılı net asgari ücretin 2.825 TL olduğu göz önüne alındığında işçilerin büyük çoğunluğunun net kazancı asgari ücret düzeyindedir. İşçilerin yüzde 8'i asgari ücret dahi almaktadır (Grafik 7).

Grafik 7: İşçilerin Ücret Gruplarına Göre Dağılımı

İşçilerin yüzde 40'ı asgari ücret ve altında bir gelirle geçinmek durumundadır. Asgari ücretin iki katı bir gelir elde edenlerin oranı yüzde 10'u bulamamaktadır.

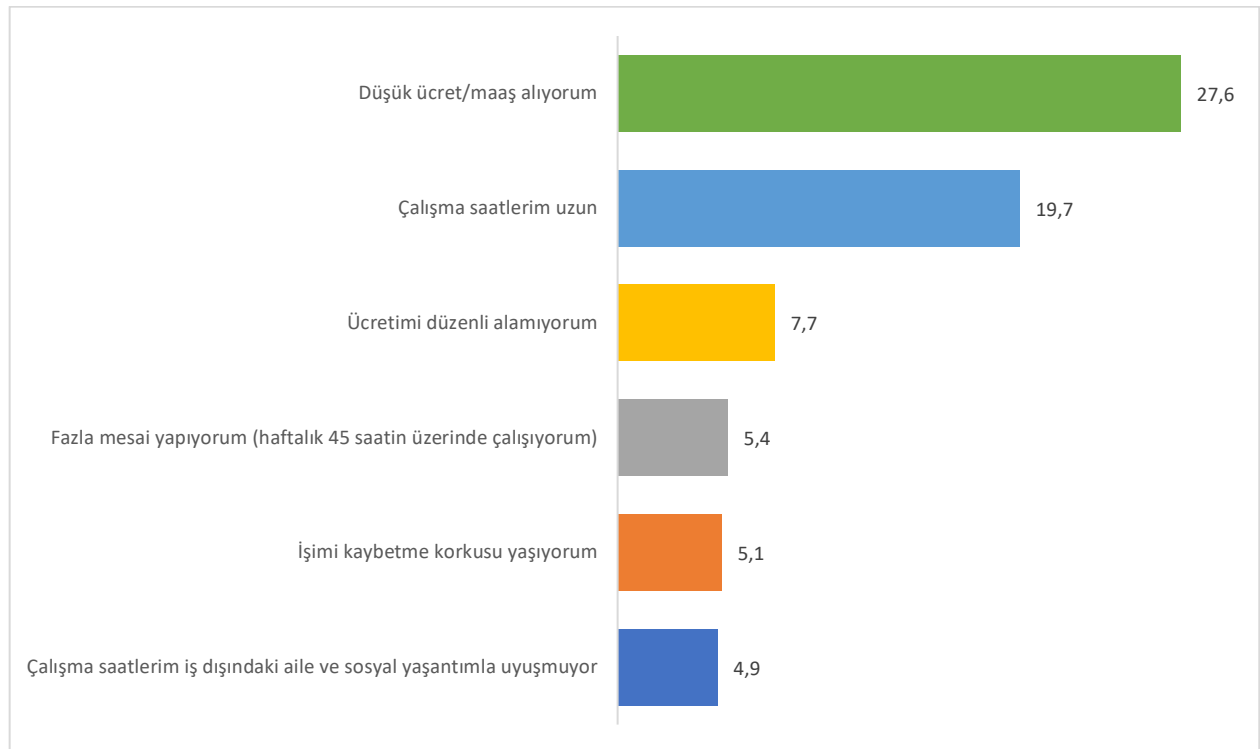
4001-5000 TL arası ücret alanların oranı yüzde 17,0, 5001-6000 TL arası ücret alanların oranı ise yüzde 6,2 ile sınırlı kalmaktadır.

ÇALIŞMA HAYATINDA DÜŞÜK ÜCRET EN BÜYÜK PROBLEM

Çalışma hayatında işçilerin karşılaştıkları sorunlar çeşitli ifadelerle yer verilerek sorulmuştur. İşçilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları ilk beş problem, düşük ücret, çalışma saatlerinin uzunluğu, ücretin düzenli olarak alınamaması, fazla mesai, işin kaybedilmesi korkusu ve çalışma saatleri ile iş ve aile yaşamının uyumaması olarak beyan edilmiştir.

İşçilerin yüzde 30'a yakını düşük ücreti çalışma hayatının en büyük problemi olarak belirtmektedir. Yüzde 19,7'si ise çalışma saatlerinin uzun olması, yüzde 7,7 ücretin düzenli olarak alınamaması, yüzde 5,5' ise fazla mesaiyi çalışma yaşamının sorunları arasında ifade etmiştir (Grafik 8).

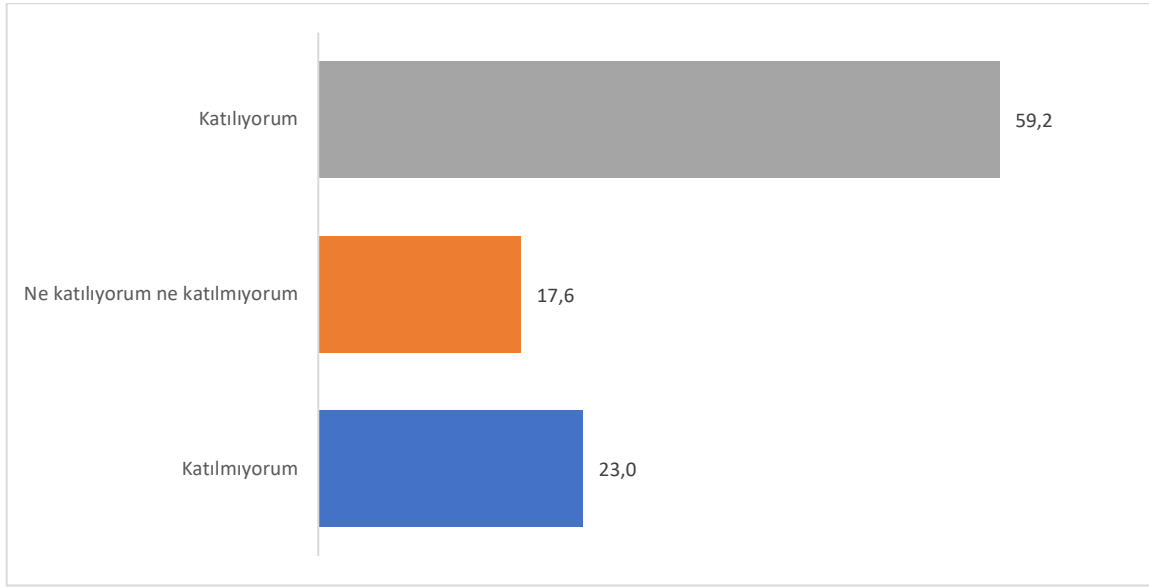
Grafik 8: Çalışma Yaşamı Sorunları

ÇALIŞMA SAATLERİ UZUN

Araştırmada katılımcıların yüzde 60'ı çalışma saatlerinin uzun olduğunu belirtmiştir. Çalışma saatlerinin uzunluğu cinsiyete göre değişmemekle birlikte genelde lise altı eğitim seviyesinde diğer eğitim gruplarına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Lise altı eğitim seviyesinin yüzde 62,6'sı çalışma saatlerinin uzun olduğunu ifade ederken bu oran yükseköğrenim mezunlarında yüzde 55'e düşmektedir (Grafik 9).

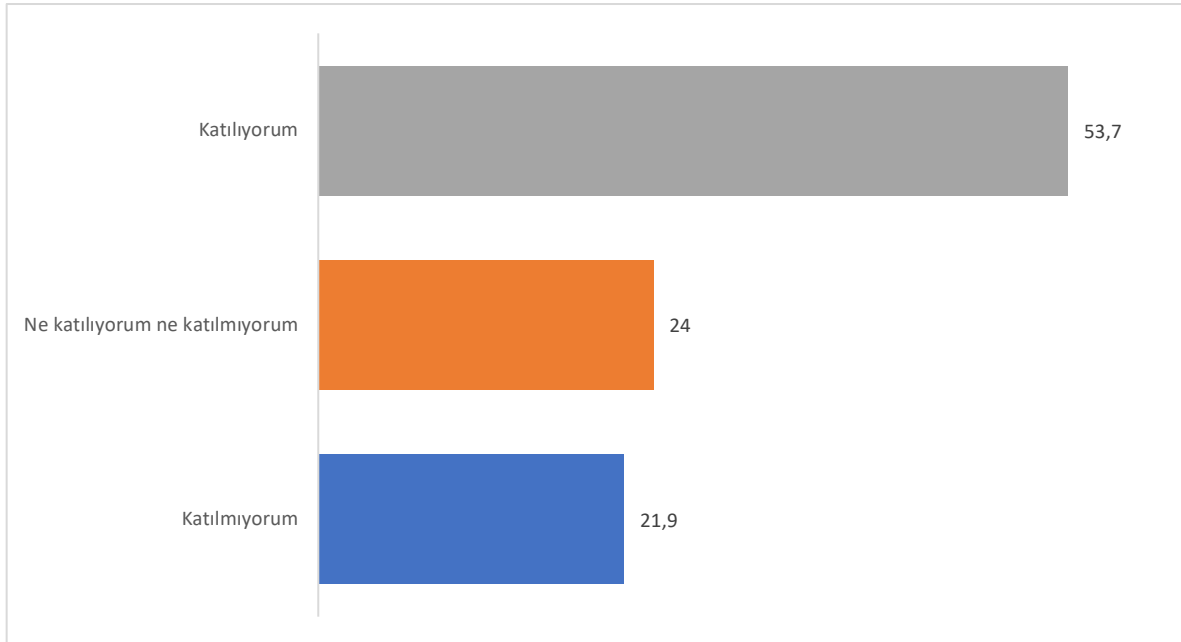
Grafik 9: Çalışma Süreleri (Genel)

AİLEYE VE KENDİNE ZAMAN AYRILAMIYOR

İşçilerin yüzde 54'ü kendisine ve ailesine yeterli zamanı ayıramadığını söylerken, ancak yüzde 22'si yeterli zamanı ayırabildiğini düşünmektedir (Grafik 10). Araştırma sonuçları uzun çalışma saatlerinin yüksek olduğunu göstermekte böylece aileye ve kendine zaman ayıramayanlarında oranı bu paralellikte yüksek düzeyde seyretmektedir.

Grafik 10: Aileye Zaman Ayırma

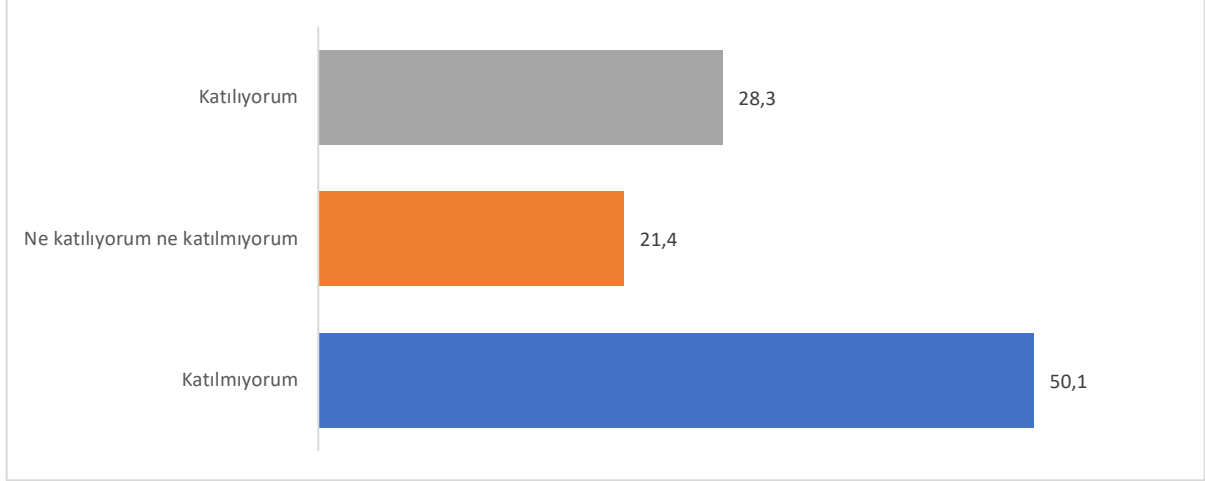

Aileye zaman ayıramama kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğunu görülmektedir. Kadınların aileye zaman ayıramama konusundaki beyanı yüzde 57'ye yaklaşırken, erkeklerde bu oran yüzde 52'dir.

ÇALIŞANLARIN YARISI NİTELİĞİNE UYGUN İŞTE

Araştırma kapsamında işçilere niteliklerine uygun işte çalışıp/çalışmadıkları sorulmuştur. İşçilerin yarısı niteliklerine uygun işe çalışmadığını beyan ederken yüzde 28,3'ü bu ifadeye katılmadıklarını belirtmektedir (Grafik 11).

Grafik 11: Niteliklerine Uygun İşte Çalışma

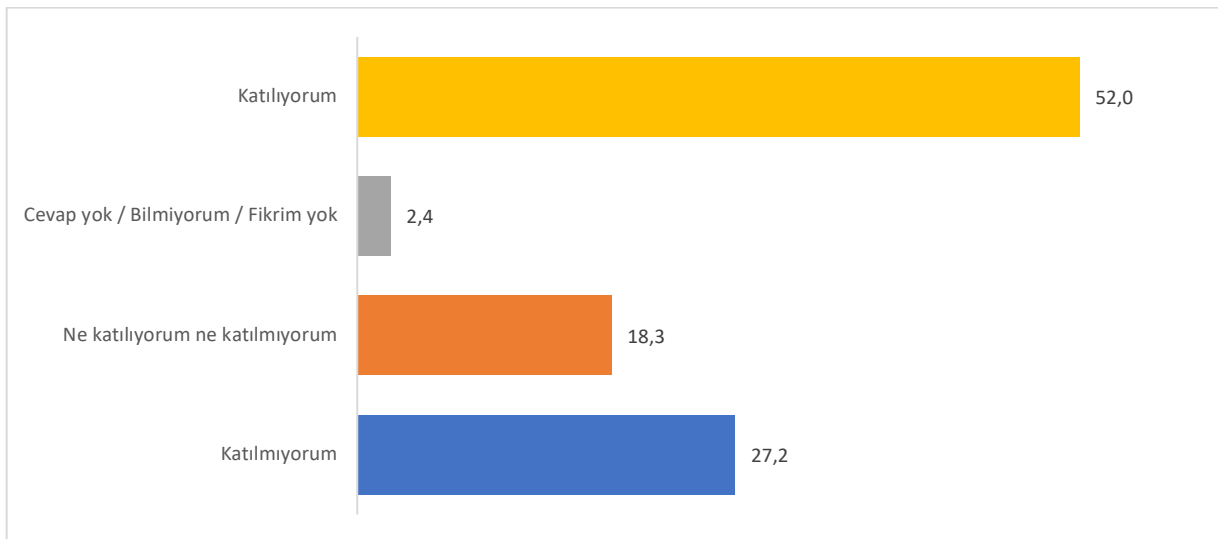

KADROLU İŞ BULDUĞUNDA MEVCUT İŞİNDEN AYRILACAKLAR FAZLA

Kadrolu bir iş bulduğumda mevcut işyerimden hemen ayrılıyorum diyenler işçilerin yüzde 52'yi bulmaktadır. Kadrolu iş bulduğunda mevcut işinden ayrılacak olan işçilerin yüksek düzeyde olmasının bir sebebi düşük ücret seviyelerinin, uzun çalışma saatlerinin sebebi olabilir.

Kadrolu iş bulduğunda mevcut işinden ayrılacak olan işçiler cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadın işçilerin yüzde 56,1'i, erkek işçilerin ise yüzde 50,3'ü bu ifadeye katıldıklarını belirtmektedir (Grafik 12).

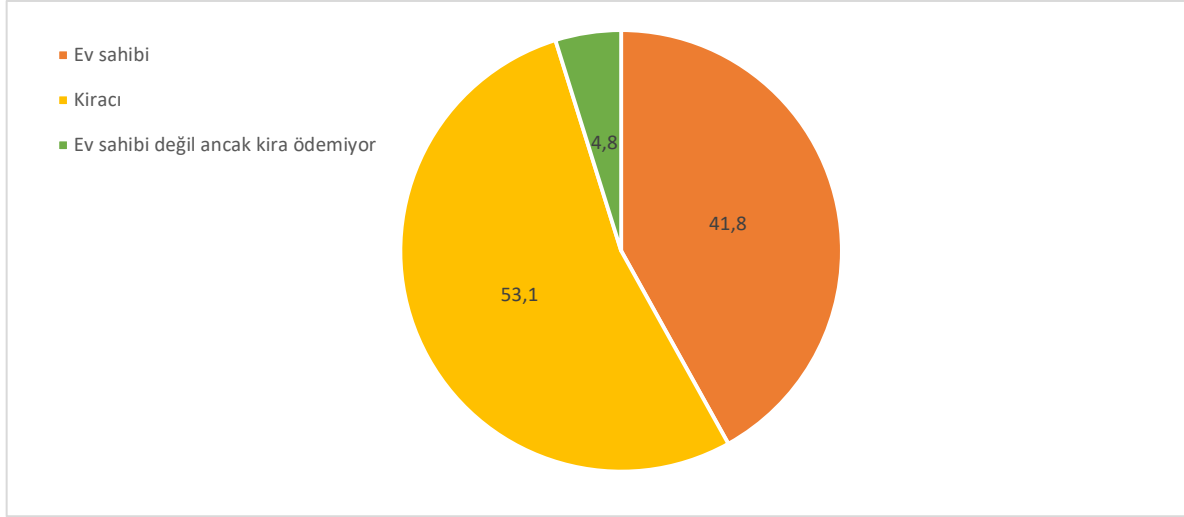
Grafik 12: Kadrolu İşe Göre Mevcut İşinden Ayrılacaklar

KİRACILIK ORANI YÜKSEK

Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre 2019'da kendilerine ait bir konutta yaşayanların oranı %58,8'dir (Grafik 13). Kiracıların oranı ise yüzde 25,6'dır (İstatistiklerle Aile, 2020). Araştırma kapsamında ise kiracı oranı yüzde 53,1'dir. Araştırmaya göre işçiler arasında kirada oturanların oranı fazladır.

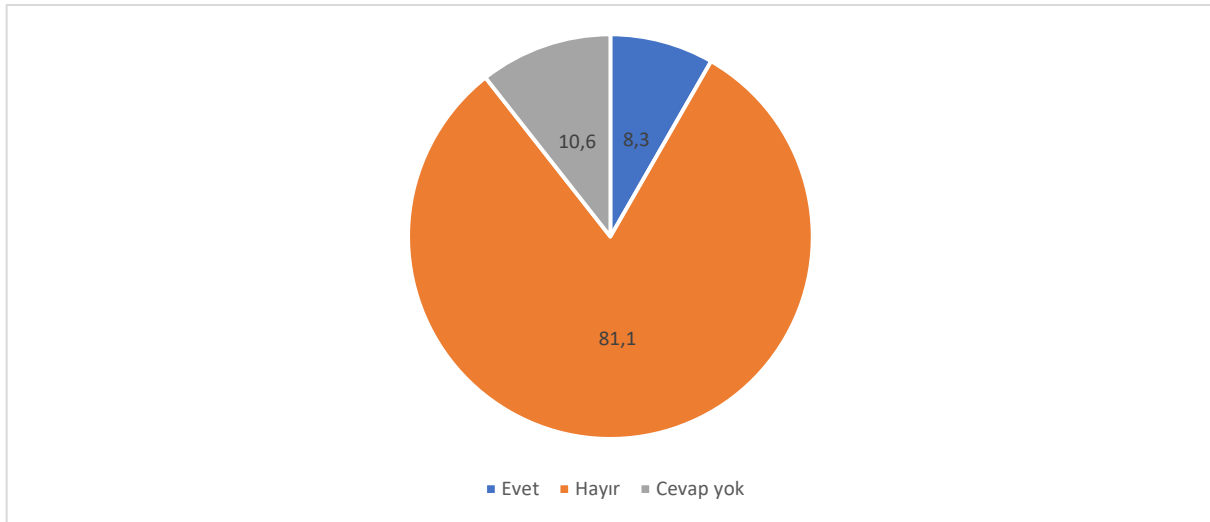
Grafik 13: İşçilerin Mülkiyet Durumu

SENDİKALI ORANI DÜŞÜK

Türkiye'de sendikalaşma oranı düşük olduğu bilinmektedir. Sendikalaşma istatistikleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından her yıl ocak ve temmuz aylarında yayımlanmaktadır. Temmuz 2021 verilerine göre Türkiye'de sendikalaşma oranı yüzde 14,1'dir.¹ Araştırma kapsamında ise işçilerin sendikalaşma oranı yüzde 8,3'tür. İşçilerin yüzde 81'i sendikasızdır.

Grafik 14: Sendikalaşma Oranı

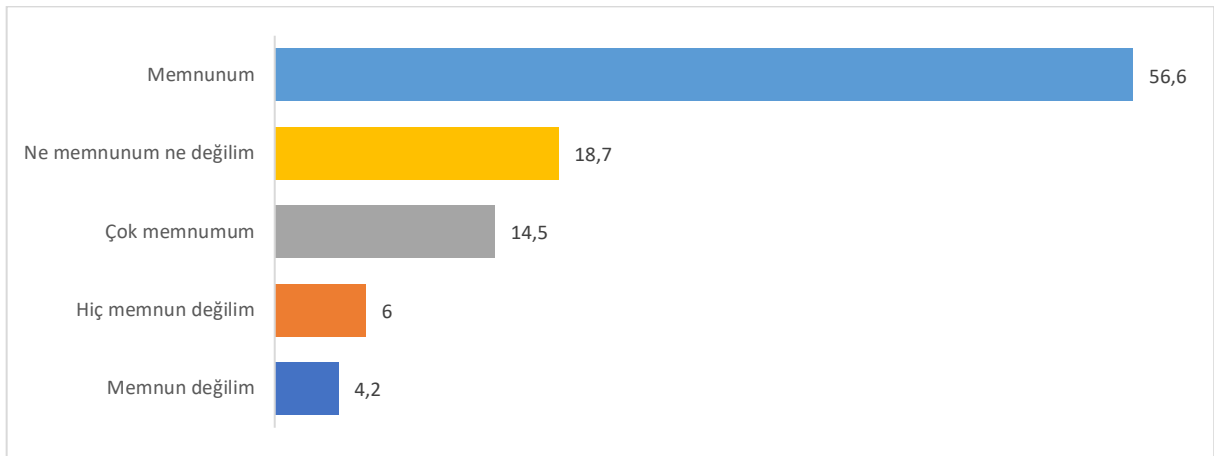
¹ https://www.csgb.gov.tr/media/83673/2021_temmuz.pdf

SENDİKAL MEMNUNİYET YÜKSEK

Araştırma kapsamında işçilerin yüzde 8,3'ü sendikalıdır. Araştırma kapsamında üyesi olduğu sendikanın çalışmalarından memnuniyet düzeyi sorulmuştur. Cevaplar 5'li ölçek şeklinde "memnunum ne memnun ne değilim, çok memnunum, hiç memnun değilim ve memnun değilim" olarak cevaplandırılmıştır.

İşçilerin üyesi olduğu sendikal çalışmalarından memnun olanların oranı yüksektir. Katılımların yüzde 57,7'si üyesi olduğu sendikanın çalışmalarından memnun olduğunu belirtmiştir. Sendikanın çalışmalarından çok memnun olanların oranı yüzde 14,5'tir. Hiç memnun olmayanlar ve memnun olmayanlar ise yüzde 10 seviyesindedir (Grafik 15).

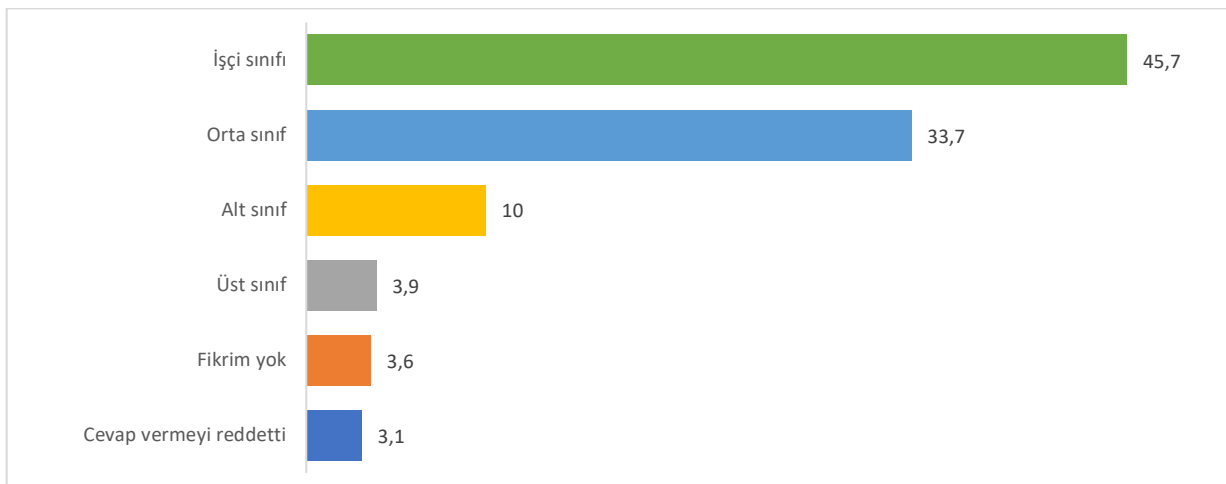
Grafik 15: Sendikal Memnuniyet

ÇOĞUNLUK KENDİSİNİ İŞÇİ SINIFI VE ORTA SINIFA AİT HİSSEDİYOR

Araştırma kapsamında işçilere "Kendinizi hangi toplumsal sınıfa ait hissediyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların yüzde 46'sı kendisini işçi sınıfına ait hissettiğini, yüzde 33,7'si orta sınıfa ait hissettiğini belirtmiştir. İşçilerin yüzde 10'u alt sınıf, yüzde 3,9'u ise üst sınıfa ait hissettiklerini ifade etmiştir (Grafik 16).

Grafik 16: Toplumsal Sınıf

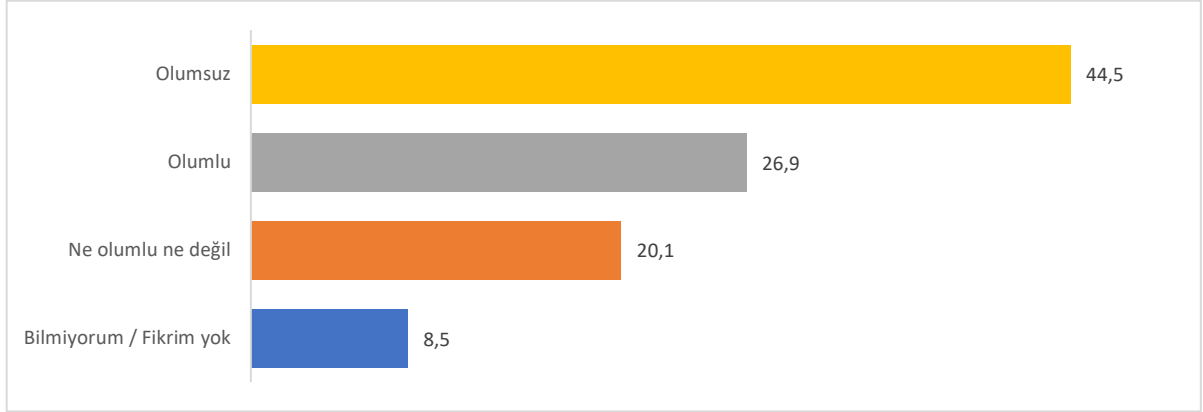
HÜKÜMET POLİTİKALARINA İLİŞKİN KANAATLER

BAŞKANLIK SİSTEMİ ÇÖZÜM DEĞİL

Katılımcılara “ülkede çalışanların sorununun çözülmesi açısından başkanlık sistemi” hakkında bir ifadeye katılmaları istenmiştir. Bu çerçevede işçilere 3'lü ölçekte “olumsuz, olumlu ne olumsuz ne olumlu” ifadelerinden hangilerine katıldıkları sorulmuştur.

Ülkenin ve çalışanların sorunlarının çözümünde başkanlık sisteminin olumlu olduğunu söyleyenler işçilerin yüzde 44,5'i başkanlık sistemini olumsuz bulduklarını ifade etmektedir. İşçilerin yalnızca yüzde 27'si başkanlık sistemini olumlu bulmaktadır (Grafik 17).

Grafik 17: Başkanlık Sistemi

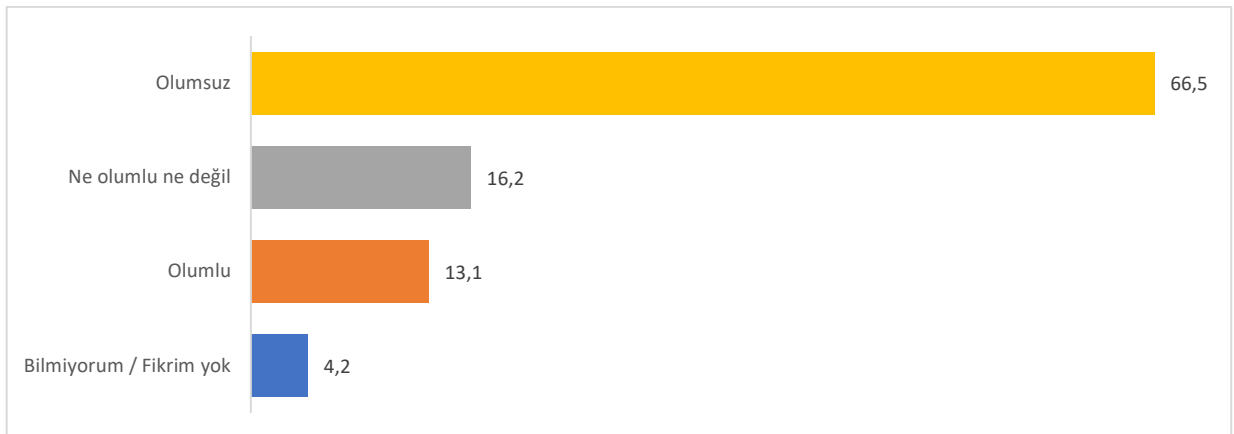

EN BÜYÜK TEPKİLERDEN BİRİ HÜKÜMETİN GÖÇMEN POLİTİKASINA

Araştırma kapsamında işçilere Türkiye Hükümeti'nin göçmen politikalarına yönelik görüşlerine 3'lü ölçekte cevaplandırılması üzerine sorulmuştur.

Katılımcıların yüzde 66,5'i Hükümetin göçmen politikasını olumsuz bulmaktadır. Olumlu bulunanlar ise yüzde 13,1 seviyelerinde sınırlı kalmaktadır (Grafik 18).

Grafik 18: Göçmen Politikası

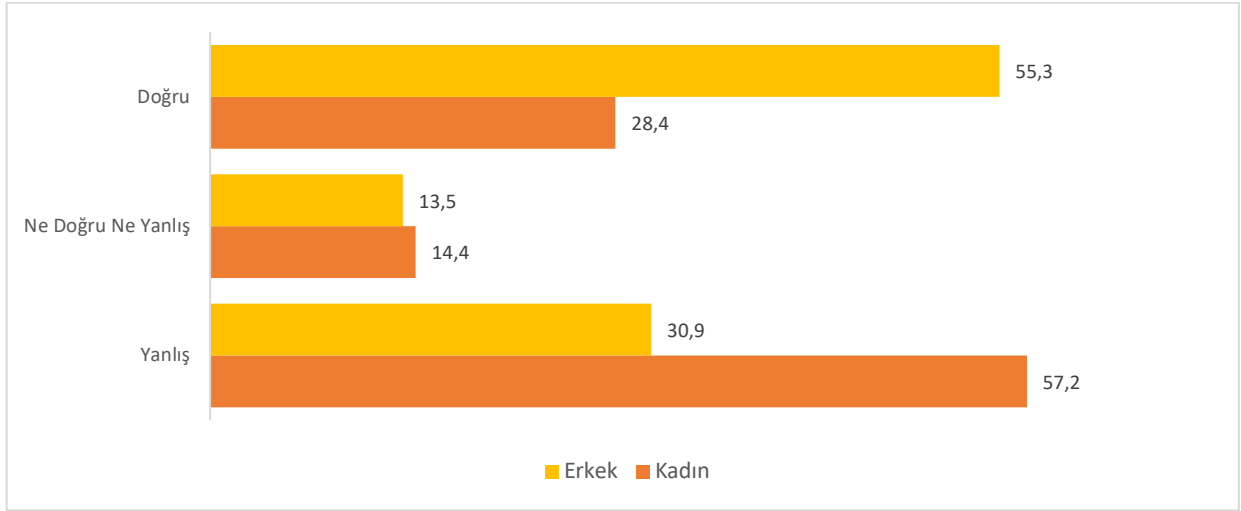
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ KONUSUNDA

İLK DEĞERLENDİRMELER

KADINLAR ÇALIŞMAK İÇİN EŞİNDEN İZİN ALMALI MI?

Araştırmacılara “kadınlar çalışmak için eşlerinden izin almalı mıdır?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların yüzde 42’si bu ifadeye katıldıklarını, yüzde 38,8’si ise katılmadıklarını belirtmektedir. İfadenin ne doğru ne yanlış olduğunu belirtenlerin oranı ise diğer cevaplara göre yüksek olup yüzde 13,8’dir. Bu soruya cinsiyet bazında bakıldığında ise kadınların yüzde 57,2’si, erkeklerin ise yalnızca yüzde 30’u ifadeye katılmadıklarını ve yanlış olduğunu belirtmektedir (Grafik 19).

Grafik 19: Çalışmak için Eşinden İzin Alma

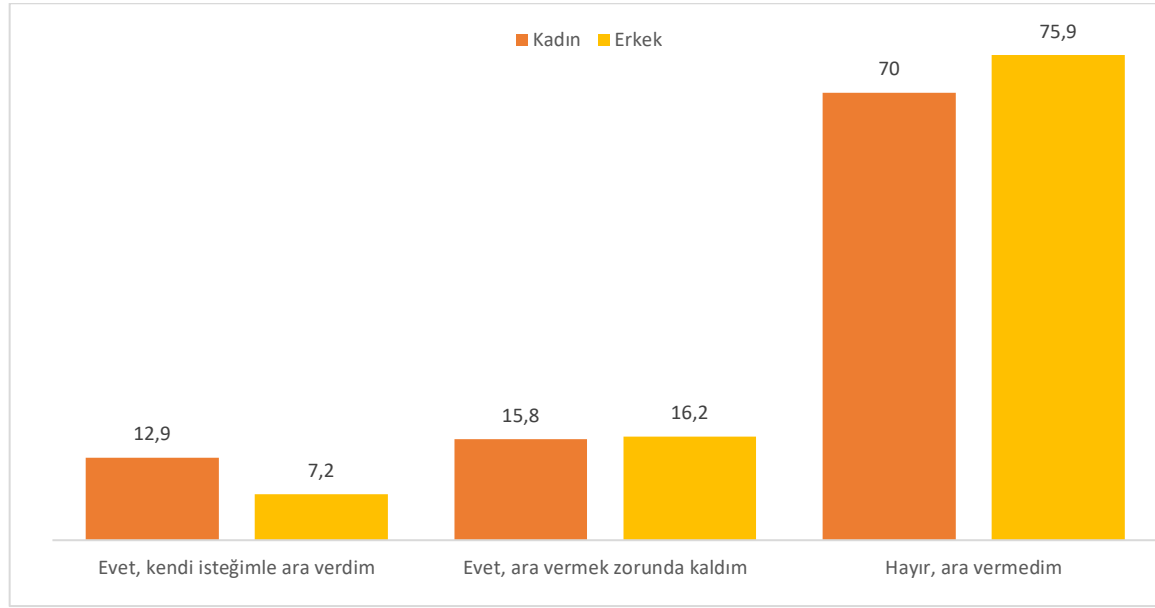

ÇALIŞMA HAYATINA ARA VERME

Araştırma kadınların çalışma hayatına erkeklere göre daha fazla ara vermek zorunda kaldığını göstermektedir. Kadınların çalışma hayatında kıdem süresinin erkeklere göre daha yüksek oranda çalışma hayatına ara vermek zorunda olduğu bilinmektedir. Bu araştırma sonuçları kadınların çalışma hayatına erkeklerden daha fazla ara vermek zorunda olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların çalışma hayatına kendi istekleriyle ara verme zorunda kalma oranı yüzde 13 iken erkeklerde bu oran yüzde 7,2 ile sınırlı kalmıştır (Grafik 20). Kendi istekleri dışında çalışma hayatına ara vermek zorunda kalanların oranı ise kadınlarda yaklaşık yüzde 16, erkeklerde ise yüzde 16,2’dir. Toplamda kadınlarda çalışma hayatına ara verme oranı yüzde 30’lara yaklaştığı görülmektedir. Erkeklerde bu oran yüzde 23,2’dir.

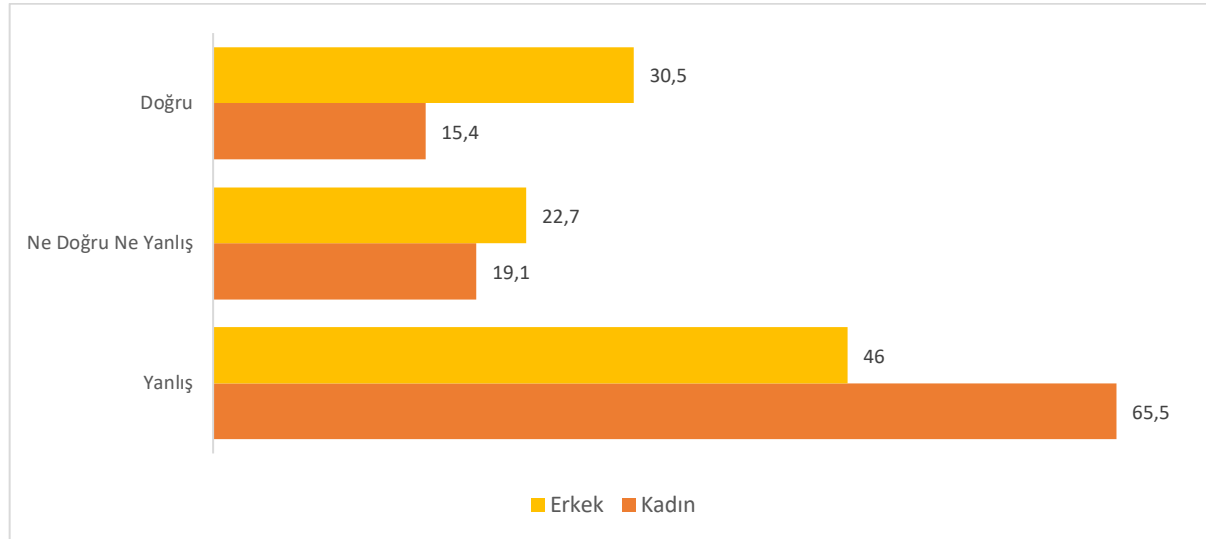
Grafik 20: Çalışma Hayatına Ara Verme

EV İÇİ BAKIM YÜKÜ

Kadın çalışanların çalışma hayatında karşılaştığı en önemli sorunların başında artan ev işleri bakım sorumluluğu olduğu bilinmektedir. Ancak salgın dönemiyle birlikte bu sorunların artmıştır. Araştırma kapsamında işçilere “*çocuk, yaşlı ve hasta bakımının sorumluluğu kadının sorumluluğu olmalıdır*” ifadesi yöneltilmiş ve bunun “doğru, yanlış ne doğru ne yanlış” biçiminde 3'lü ölçeklerle cevaplandırılması istenmiştir.

Grafik 21: Çocuk, Hasta Ve Yaşlı Bakımı

Kadın işçilerin yüzde 70'e yakını, erkeklerin ise yüzde 46'sı bu ifadenin yanlış olduğunu belirtmektedir. Türkiye gibi geleneksel ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerin yerleşmiş olduğu bir ülkede bu ifadenin yanlış olduğunu belirten oranlarının yüksek olması sevindirici olmakla birlikte

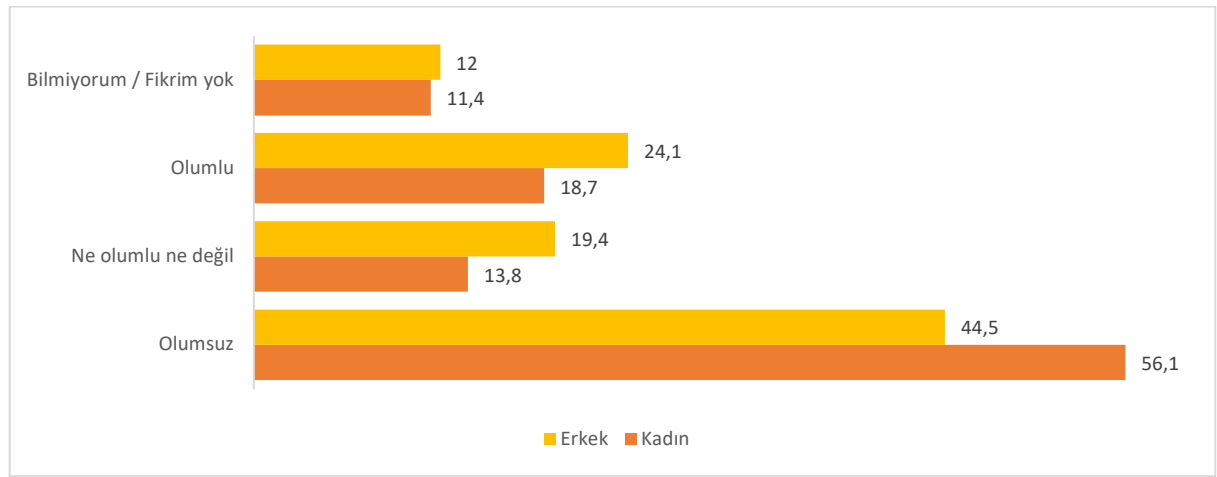
bu ifadenin doğru olduğunu belirten erkeklerin oranı hala yüzde 30'ları bulmaktadır (Grafik 21).

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNDEN ÇIKILMASI ONAYLANMIYOR

Türkiye Hükümeti'nin İstanbul Sözleşmesinden çıkılması araştırma kapsamındaki işçilere 3'lü ölçekte cevaplandırılması üzerine sorulmuştur.

İşçilerin yaklaşık yarısı İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasını yanlış bulmaktadır. Doğru bularlarsa ancak yüzde 22,5 düzeyinde kalmaktadır. Kadınların yüzde 56'sı, erkeklerin yüzde 44,5' İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasını olumsuz bulmaktadır (Grafik 22).

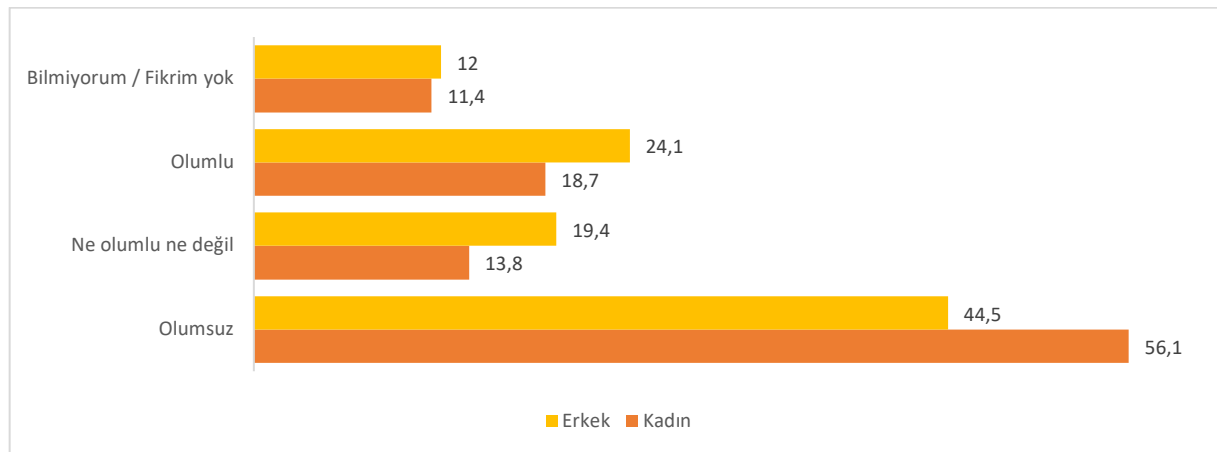
Grafik 22: İstanbul Sözleşmesinden Çıkılması

KADINLAR PAZARTESİ SENDROMUNU DAHA FAZLA YAŞIYOR

Araştırmaya katılan işçilere "Pazartesi sendromu yaşıyor musunuz?" sorusu sorulduğunda kadınlarda daha fazla bu sendromun yaşandığı görülmektedir. Kadınların yaklaşık yüzde 55'i, erkeklerin ise yüzde 39'u pazartesi sendromu yaşadığını ifade etmiştir. Pazartesi sendromu yaşadıklarını ifade edenler genelde ise yüzde 40'tır (Grafik 23).

Grafik 23: Pazartesi Sendromu

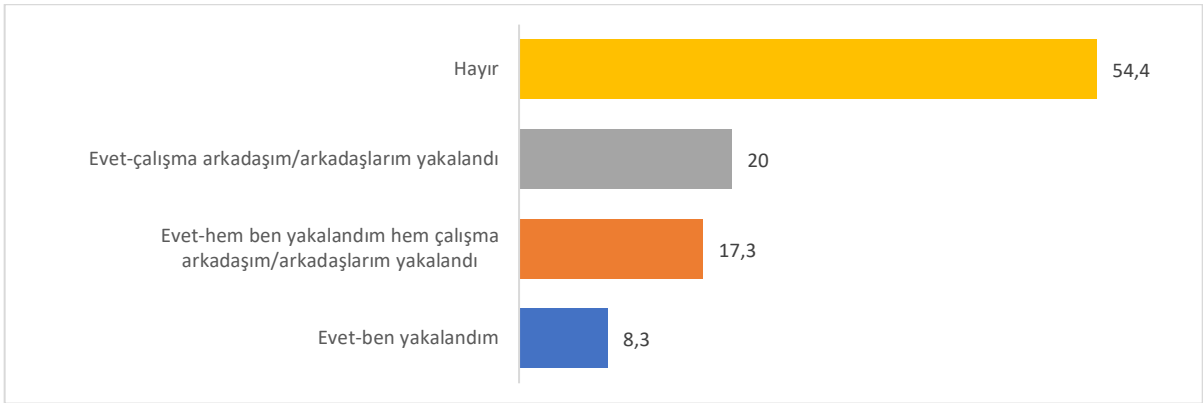

COVID-19 KONUSUNDA İLK DEĞERLENDİRMELER

COVID-19'A YAKALANMA ORANI YÜKSEK

Araştırma kapsamında işçilere salgın döneminde Covid-19'a yakalanıp/yakalanmadığı sorulmuştur. İşçilerin yüzde 17,3'ü Covid-19'a hem kendisinin hem de çalışma arkadaşının yakalandığını belirtmektedir. Covid-19'a çalışma arkadaşının yakalandığını ifade edenlerin oranı ise yüzde 20'dir. Böylece işçilerin yüzde 46'sı kendilerinin ve/veya çalışma arkadaşlarının Covid-19'a yakalandığını beyan etmektedir (Grafik 24).

Grafik 24: Covid-19'a Yakalanma

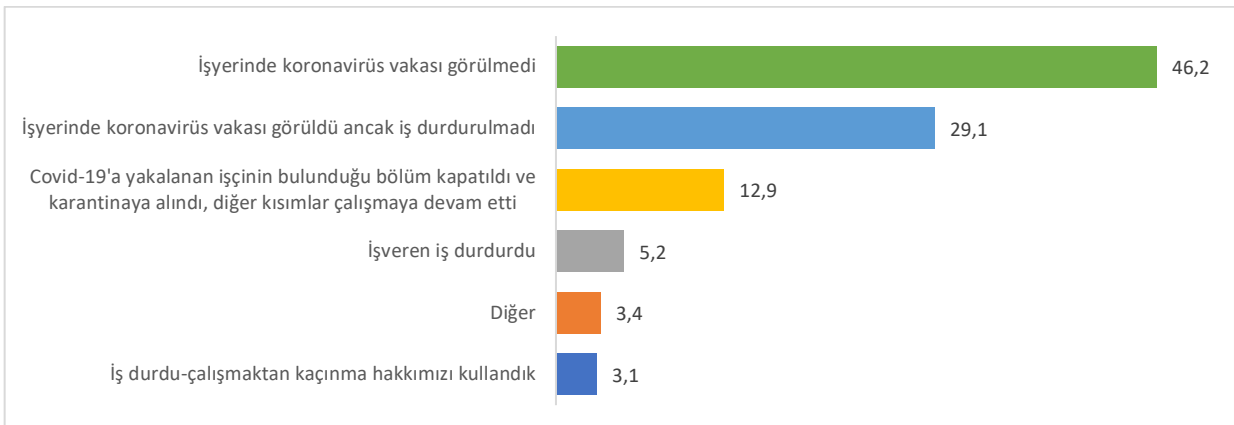

COVID-19'DA ÇARKLAR DÖNÜYOR

Araştırma kapsamında işçilere salgın döneminde çalıştıkları işyerlerinde üretimin durup/durmadığı sorulmuştur. İşçilerin yüzde 30'u işyerinde Covid-19 vakası görülmesine rağmen işlerin durdurulmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yüzde 13'ü vaka görülen bölümün kapatıldığı ancak diğer bölümlerde işlerin devam ettiğini beyan etmiştir.

İşçilerin yüzde 46'sı işyerlerinde Covid-19 vakası görülmediğini bildirirken, vaka görülen yerlerden ancak yüzde 8'inde işin durdurulduğu görülmektedir. Vaka görülen işyerlerinden yüzde 29'unda çalışma hiç durmamış, yüzde 13'ünde ise kısmen durmuştur (Grafik 25).

Grafik 25: Salgın Döneminde Üretim Durdu Mu?

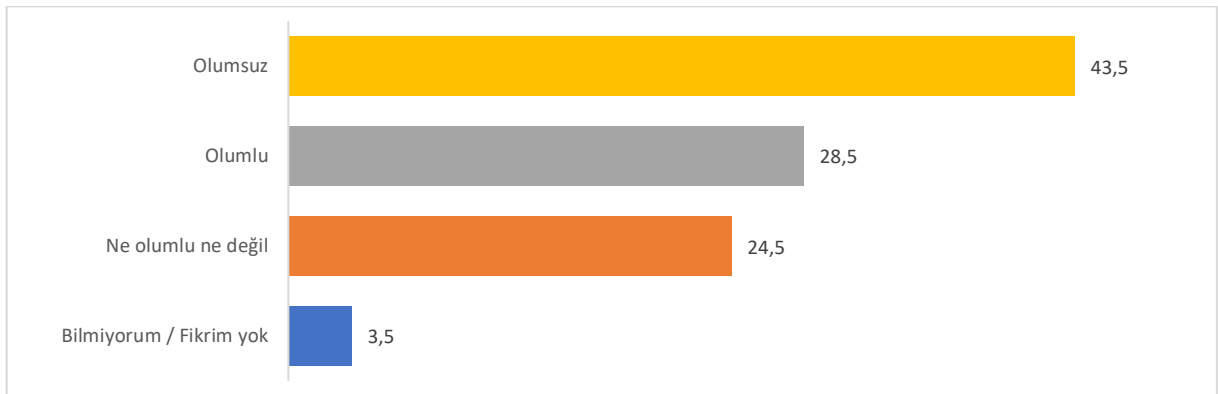

COVID-19 SALGININDA SAĞLANAN DESTEK YETERSİZ

Salgın döneminde Hükümetin sınırlı düzeyde sağladığı desteklerin işçiler açısından yeterli olmadığı görülmektedir.² Araştırma kapsamında işçilere yurttaşlara sağlanan sosyal desteklerin yeterli olup olmadığı 3'lü ölçekte cevaplandırılacak şekilde sorulmuştur.

İşçilerin yüzde 43,5', verilen sosyal destekleri olumsuz bulduklarını belirtmektedir. Katılımcıların yalnızca yüzde 28,5'i destekleri olumlu bulmaktadır. Destekleri yükseköğrenim mezunları işçiler daha olumsuz bulmaktadır. Lise altı eğitim düzeyine sahip işçilerin yüzde 39, lise dengi işçilerin yüzde 42,9'u, yükseköğrenim mezunu işçilerin ise yüzde 48'i sosyal destekleri olumsuz bulmaktadır (Grafik 26).

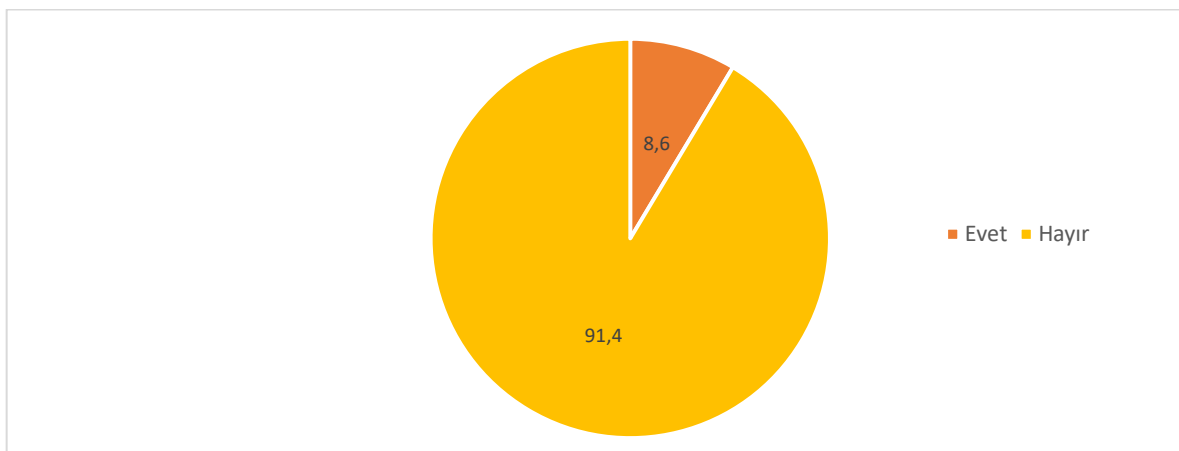
Grafik 26: Salgın Döneminde Sosyal Destekler

EVDEN ÇALIŞMA YAYGIN DEĞİL

İşçilere salgın döneminde evden çalışıldığı bir dönem olup olmadığı sorulmuştur. İşçilerin büyük çoğunluğu evden çalışmaya geçilmediğini belirtmiştir. Katılımcıların yüzde 91,4'ü evden çalışma yapmadıklarını beyan etmiştir.

Grafik 27: Evden Çalışma

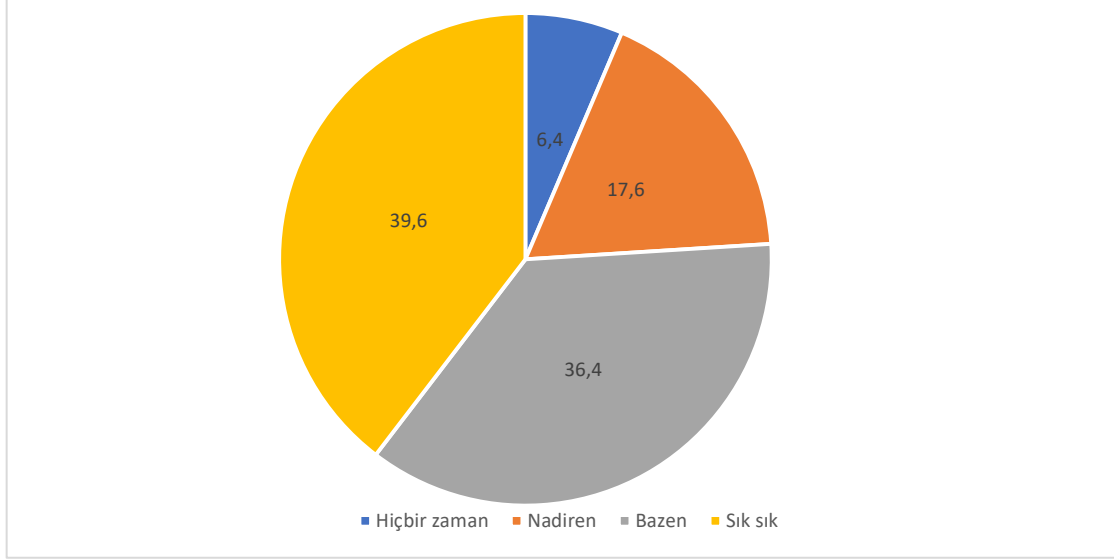

² Salgın döneminde hükümetlerin vatandaşlarına ayırdığı kaynaklarla ilgili rapor için bkz: <http://arastirma.disk.org.tr/?p=7473>

İŞÇİLERİN EN YAYGIN SOSYAL FAALİYETİ SOSYAL MEDYA

Araştırma kapsamında işçilere sosyal medyada zaman geçirme sıklığı sorulmuştur. İşçilerin yüzde 40'a yakını sosyal medyada sık sık zaman geçirdiğini belirtmektedir (Grafik 28).

Grafik 28: Sosyal Medyada Zaman Geçirme

Katılımcıların yüzde 36,4'ü bazen, yüzde 17,6'sı nadiren vakit geçirdiğini ifade etmektedir. İşçilerin yalnızca yüzde 6,4'ü ise sosyal medyada vakit geçirmediğini belirtmektedir.

DiSKAR

TÜRKİYE DEVRİMÇİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ